

План.

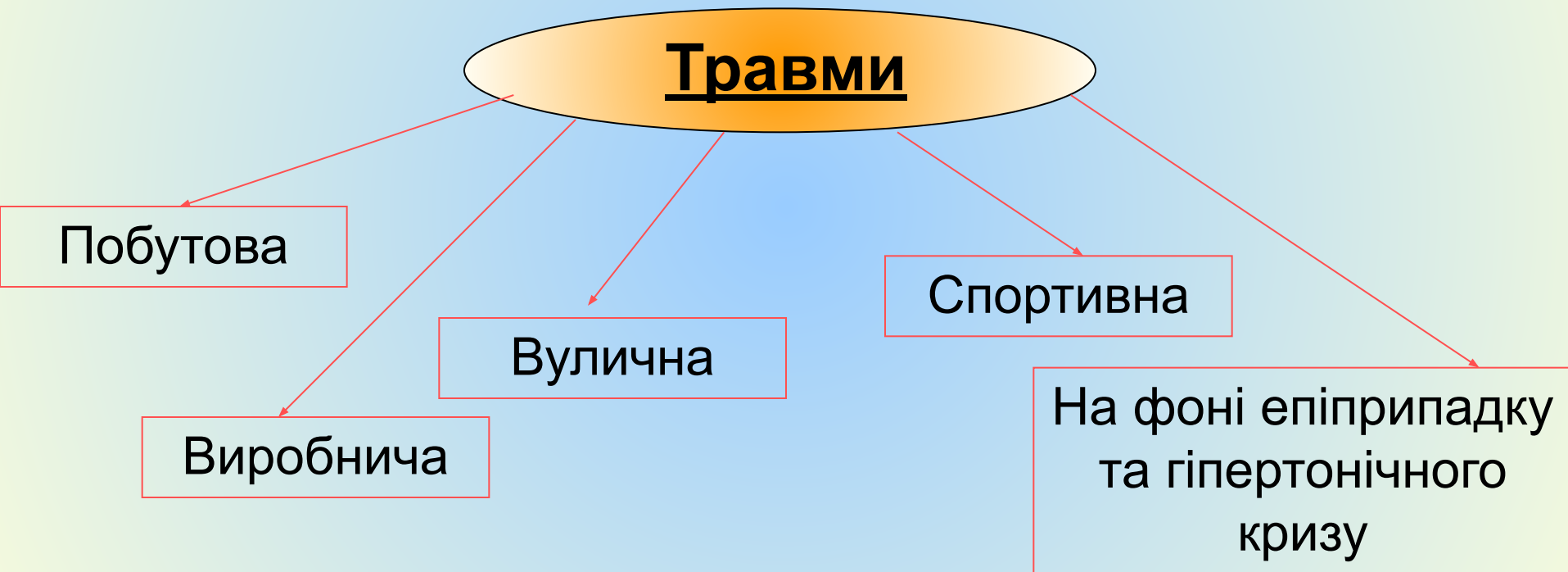
1. Патологічні стани носа: травми, сторонні тіла.
2. Носова кровотеча.
3. Захворювання зовнішнього носа.
4. Хронічний риніт.
5. Озена. Вазомоторний риніт.
6. Патологічні стани носової перетинки.
7. Хвороби приносових пазух.
8. Хронічні синусити. Одонтогенний гайморит.

Актуальність теми.

В останні роки в зв'язку зі зміною кліматичних умов, високою травматизацією та шкідливими умовами праці, відмічається різке підвищення захворюваності з боку ЛОР-органів, тому знання клініки, діагностики, та особливостей догляду за хворими з захворюваннями ЛОР-органів є необхідним у роботі медичної сестри.

Травми носа

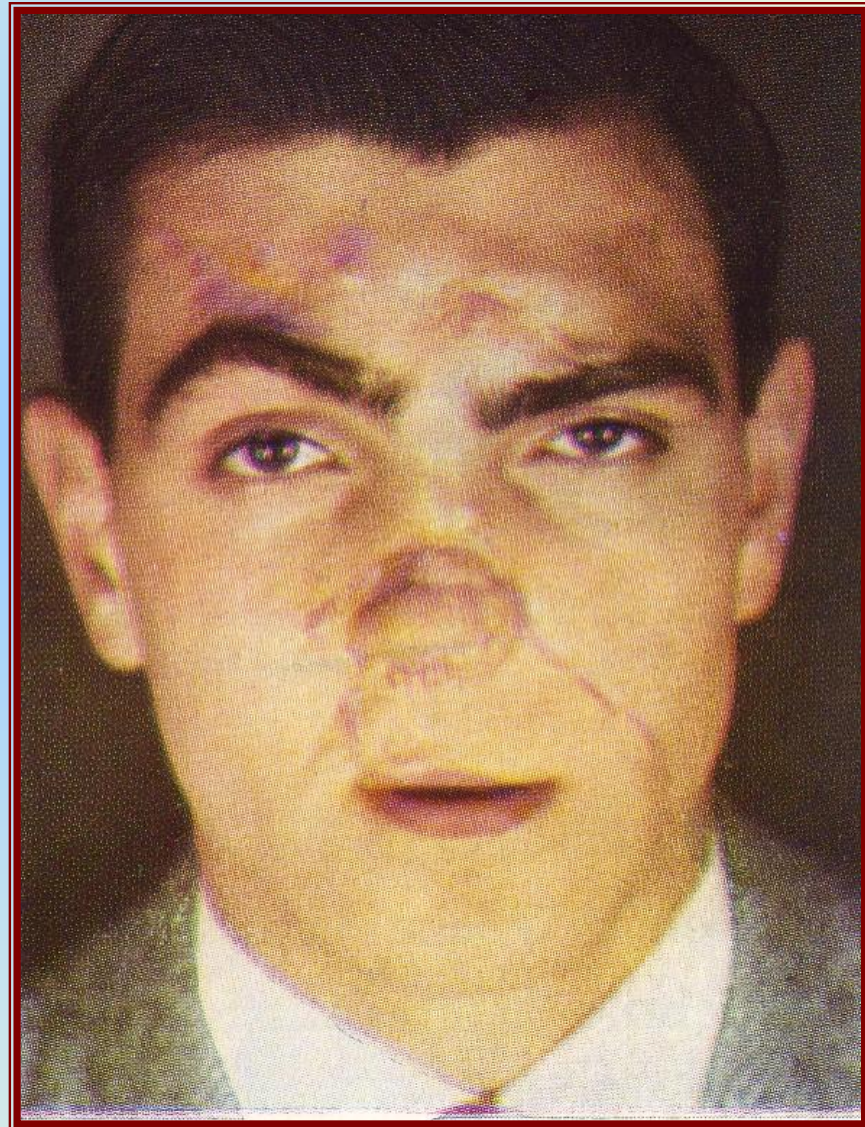
Складають 12-17% зі всіх випадків переломів кісток скелета.

Забій, перелом, поранення

Травми носа

Симптоми, лікування діагностика травм носа

Симптоми

- Біль і носова кровотеча
- Деформація зовнішнього носа
- набряк і гематома
- Часто приєднуються струс головного мозку з непритомністю

Діагностика

- Огляд
- Пальпація носа: симптом сходинки та крепітація відламків
- Рентгенографія кісток носа в двох проєкціях
- Консультація невропатолога і окуліста

Лікування

- Зупинка носової кровотечі
- ПХО рани, найбільш щадна
- Редресація кісток носа

Сторонні тіла носа

Найчастіше зустрічаються у дітей: ґудзики, зерна, насіння, монети,

Локалізація: між носовою перетинкою та нижньою або середньою н. раковиною, в присінку носа, в ділянці хоан.

Симптоми: закладеність відповідної половини носа, гнійні виділення з неї, односторонній головний біль і носова кровотеча.

Діагностика: після анемізації носових ходів проводять передню риноскопію.

Лікування: видалення тупим гачком, **не пінцетом** великі риноліти перед тим подрібнюють щипцями

Носова кровотеча

Місцеві причини 17%

- ❖ Травми
- ❖ Новоутворення порожнини носа
- ❖ Атрофічний риніт
- ❖ Виразки при сифілісі та туберкульозі
- ❖ Сторонні тіла носа
- ❖ Операції на носі

Загальні причини 83%

- ❖ АГ і атеросклероз
- ❖ Септичні стани (хроніосепсис) в тому числі алкогольний
- ❖ Інфекційні або вірусні захворювання нижніх дихальних шляхів
- ❖ Захворювання внутрішніх органів: цироз печінки, хронічний гломерулонефрит, вади серця, емфізема легень
- ❖ Нейровегетативні і ендокринні порушення: патологія яєчників, вагітність, вікарні кровотечі
- ❖ Зниження атмосферного тиску, фізичні перенавантаження, перегрівання
- ❖ Захворювання крові і судинної стінки

Місце локалізації носової кровотечі

80-90% передньо-нижні відділи носової перетинки (зони Кіссельбаха)

Верхні відділи порожнини носа “басейн внутрішньої сонної артерії” зустрічається при травмах

Задньо-нижні відділи порожнини носа “басейн зовнішньої сонної артерії” характерно на фоні АГ і атеросклерозу

Клініка носової кровотечі

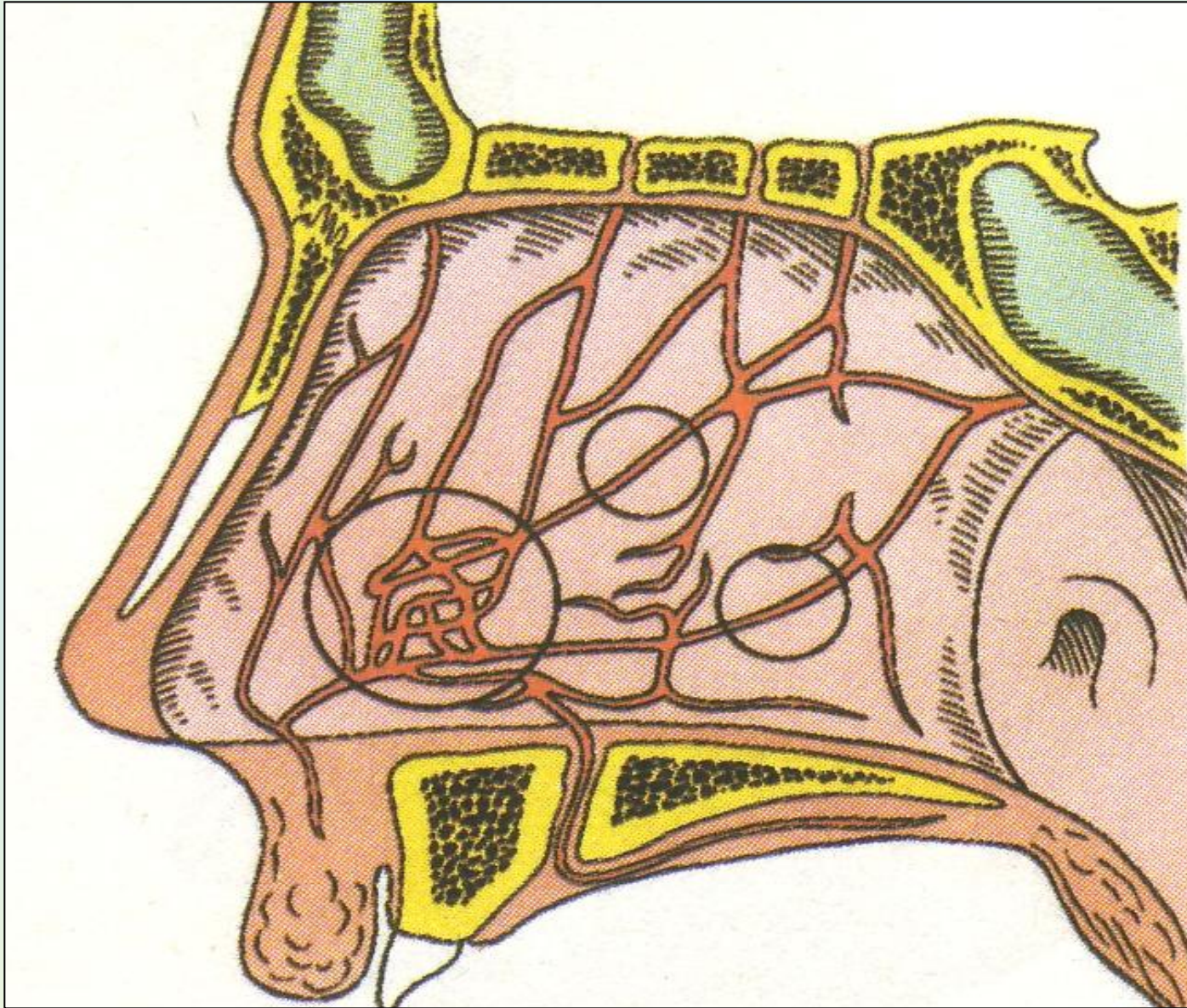
Іноді передують шум у вухах, головокружіння, загальна слабкість

Кровотеча з носа різної інтенсивності

Блювота проковтнутою кров'ю, згустками бурого кольору

Стікання алою кров'ю по задній стінці глотки

Місця локалізації - носова кровотеча

Зупинка носової кровотечі

Притиснути пальцями крила носа до носової переділки

Надати хворому сидячого положення, голову нахили вперед

Введення в ніс турунд з H_2O_2 з амінокапроною кислотою, гемостатичної губки

Холод на ніс

Передня тампонада, при неефективності – задня тампонада

Внутрішньовенна 5% амінокапронова к-та, етамзилат натрію, хлорид кальцію, 5% вітамін С, в/м вікасол, дицинон

Сикоз носа – це гнійне запалення волосяних фолікулів, присінка носа без їх некрозу, викликане гноєрідною інфекцією “частіше стафілокок золотистий”, що проникає у фолікули і спричиняє утворення інфільтрату з наступним нагноєнням.

Характерний тривалий стійкий перебіг.

Лікування: усунення причини, обробка шкіри 2% саліциловим спиртом, гентаміцинова мазь, “Лоринден - С”, “Бактробан”, УФО на ніс.

На фоні джерела гнійних виділень з носа і ППН

**Дрібні пустули в
ділянці присінка носа,
заповнені гноєм**

**Розрив пустул і
утворення жовтих
кірочок**

**Сухість, печіння,
свербіння, біль у ділянці
кінчика і присінка носа,
велика кількість кірочок
утруднює носове
дихання**

**Окремі пустули
зливаються і
утворюють схожі на
вогнище екземи**

ЕКЗЕМА

- це еритематозно-везикулярне запалення шкіри носа, що характеризується хронічним перебігом і є проявом загальної екземи.

Форми гострої екземи

Еритематозна
(почервоніння та набряк)

Ерозивна
(мокнуття)

Сквамозна
(луцення)

Клініка екземи носа

Шкіра входу в ніс стовщена, гіперемована, вкрита пухирцями з плазмою, інтенсивне свербіння, біль в носі і розчухи шкіри.

Лікування: санація вогнища інфекції, загальноозміцнююча і гіпосенсибілізуюча терапія, місцево – примочки 2-3% резорцину, жовта ртутна мазь, кортикостероїдні мазі.

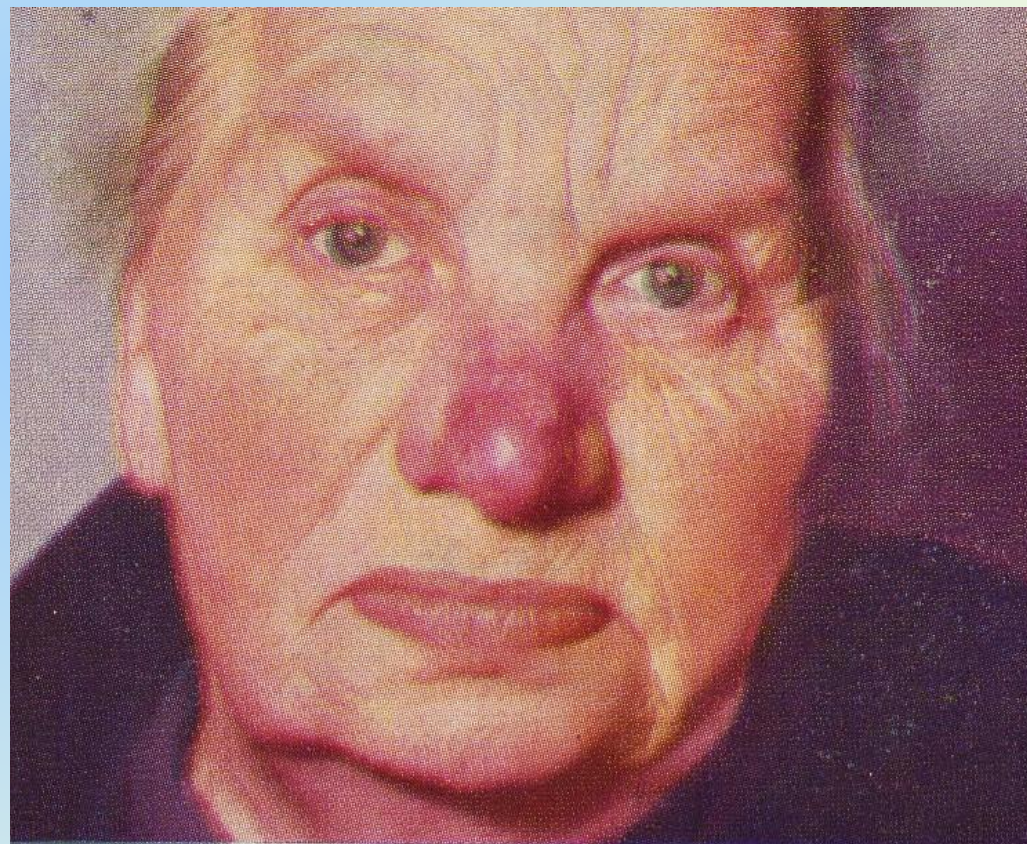
Фурункул носа

Це гнійне запалення волосяних фолікулів та сальних залоз із частковим некрозом та нагноєнням навколишніх тканин.

- 1. Стадія: інфільтрація** – обмежена гіперемія з напруженням шкіри, конусоподібне підвищення, інтенсивний біль, печінні, посіпування в місці утворення, набряк відповідної половини обличчя, головний біль і підвищення температури тіла.
- 2. Стадія: абсцедування** – чітке гіперемійоване підвищення через верхівку якого просвічується гній, набряк навколишніх тканин, регіонарний лімфоденіт.
- 3. Стадія: розрішення**

Фурункул носа - в стадії абсцедування

Ускладнення: флегмона орбіти,
менінгіт, тромбоз печеристої пазухи,
сепсис.

Лікування: тільки в стаціонарі.
Антибактеріальна терапія,
дезінтоксикаційна терапія,
анальгетики, ацитилсаліцилова к-та,
примочки на шкіру носа із прополіса,
антибактеріальні мазі, розкриття
тільки в стадії абсцедування в разі
недостатнього відтоку гнійних мас.

Риноффіма

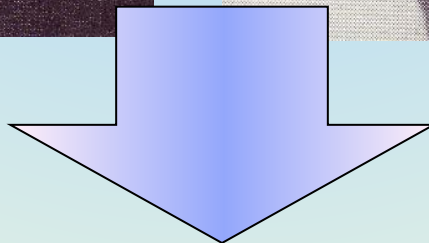
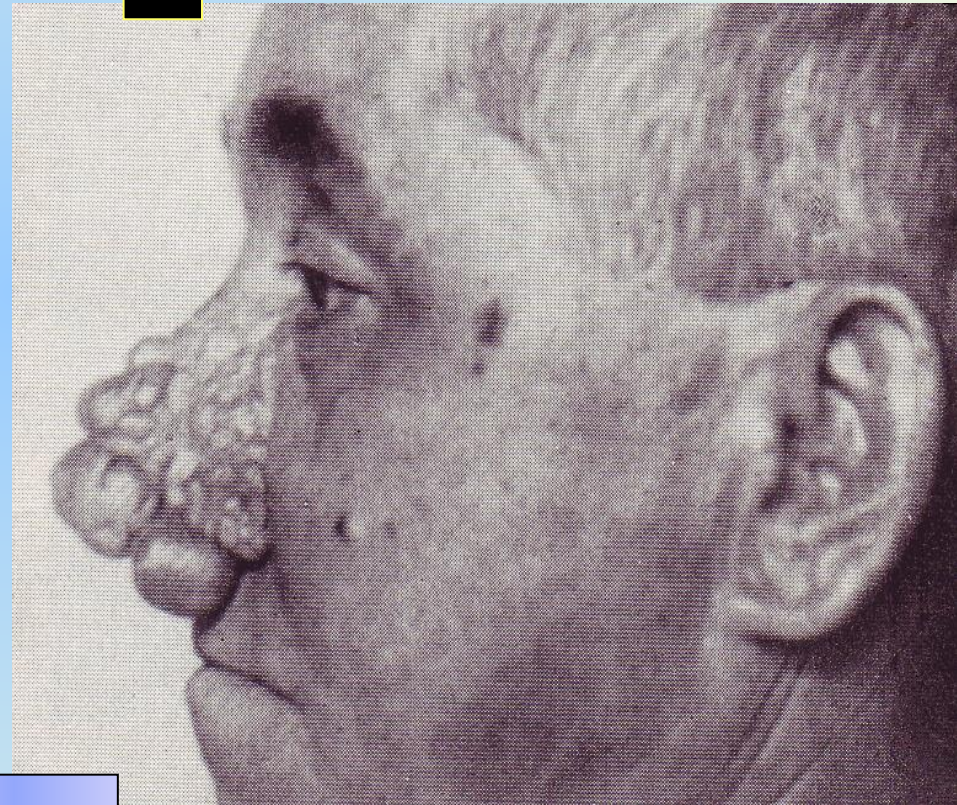
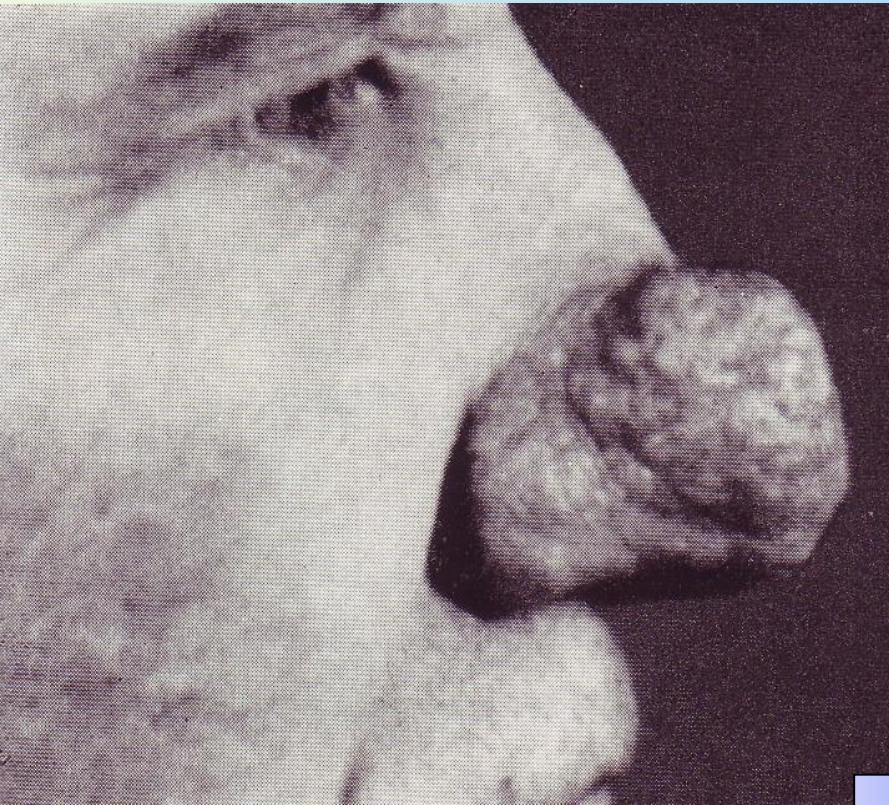
характеризується гіпертрофією шкіри крил, кінчика та спинки носа у вигляді окремих часточкових підвищень. Частіше зустрічається у чоловіків на фоні:

- ✓ Зловживання алкоголем
- ✓ Захворювань ШКТ
- ✓ Звичні закрепи
- ✓ Перманентне озноблення шкіри при праці на відкритому повітрі в холодну пору року
- ✓ Ендокринні захворювання клімактеричного періоду.

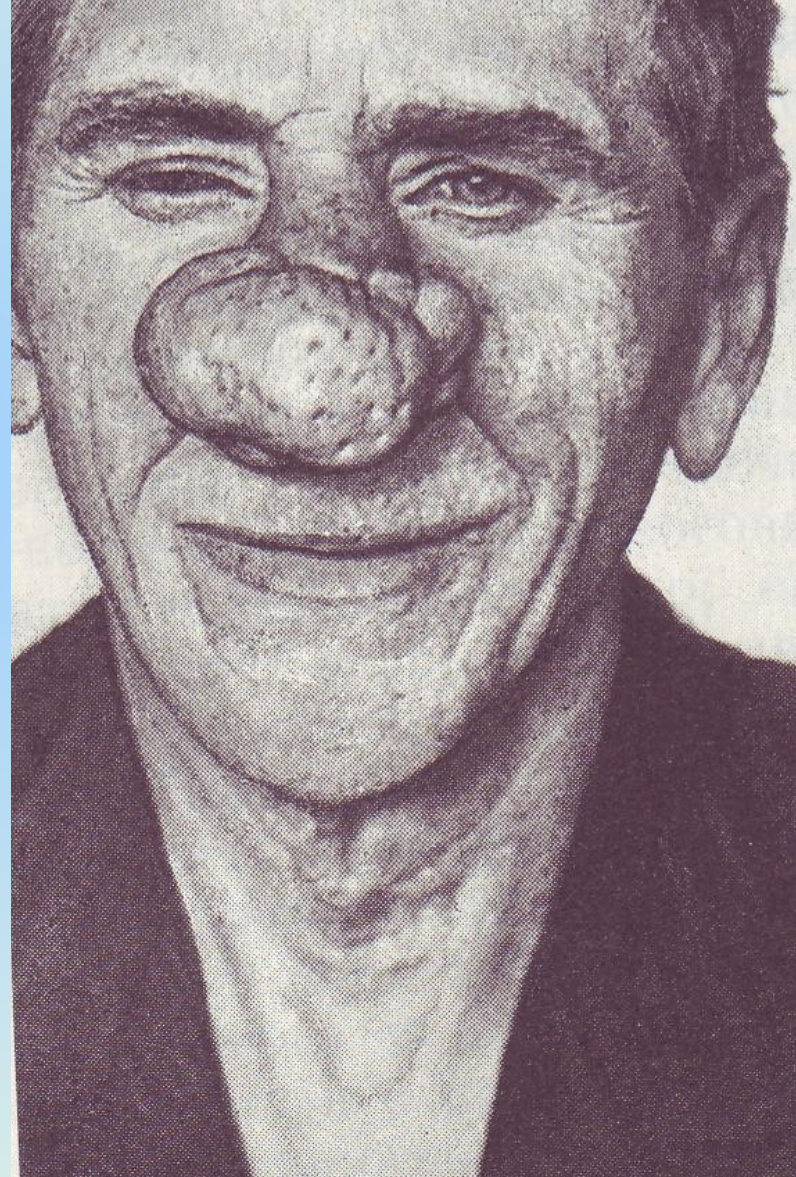
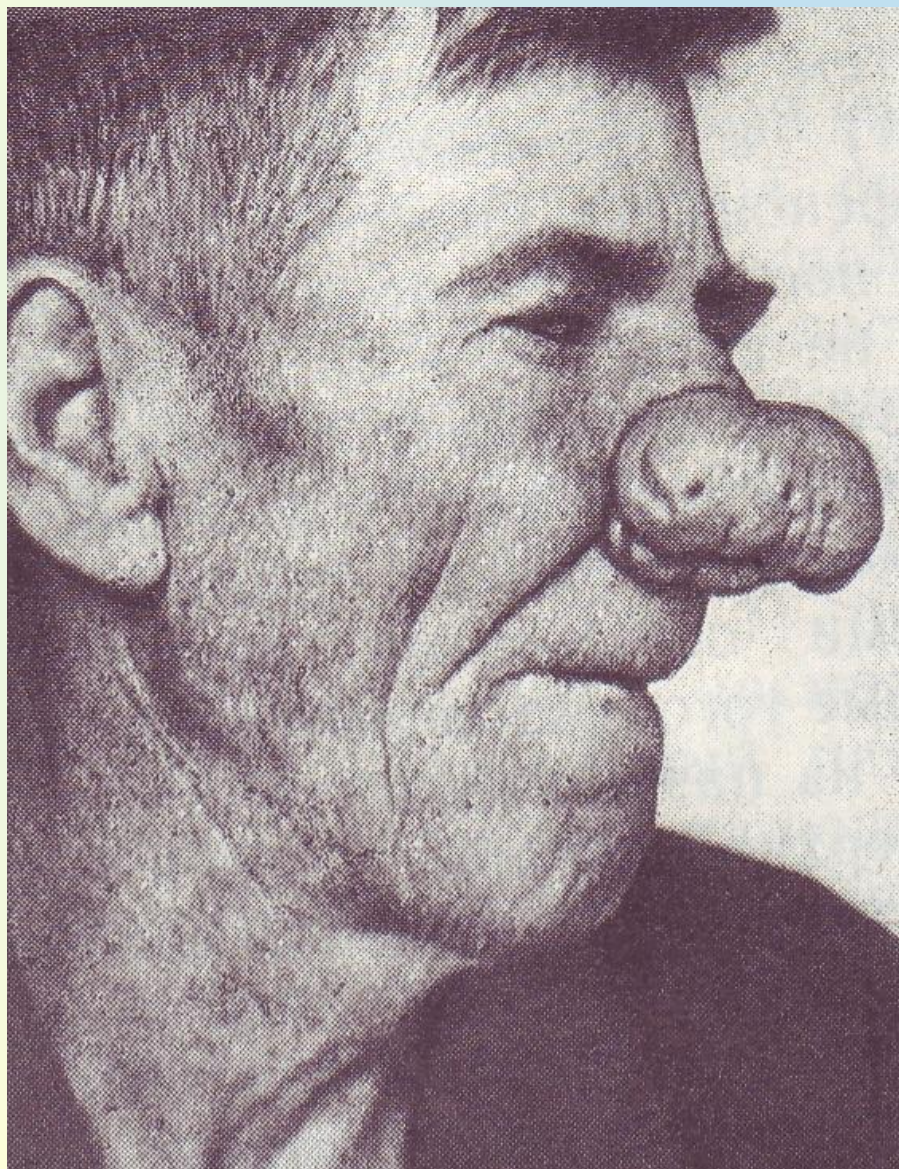
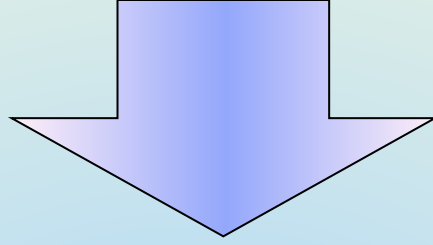
Лікування хірургічне. Медикаментозне – аплікації 10% резорцинової мазі на ніч під пов'язку.

Ринофіма

Хронічний риніт

Етіологія хронічного риніту

Професійні чинники

- Контрастна температура
- Пил
- Загазованість

Шкідливі звички:

- Паління
- Зловживання алкоголем

Загальні захворювання:

- Серцево-судинна недостатність
- Неврози
- Вегетодистонія
- Ендокринні зміни

Сенсибілізація до алергенів

Форми хронічного риніту

Катаральний:

- ❑ Постійні слизові виділення з носа
- ❑ Періодичне закладання носа
- ❑ Гіперемія слизової оболонки носа з ціанотичним відтінком
- ❑ набряк слизової оболонки

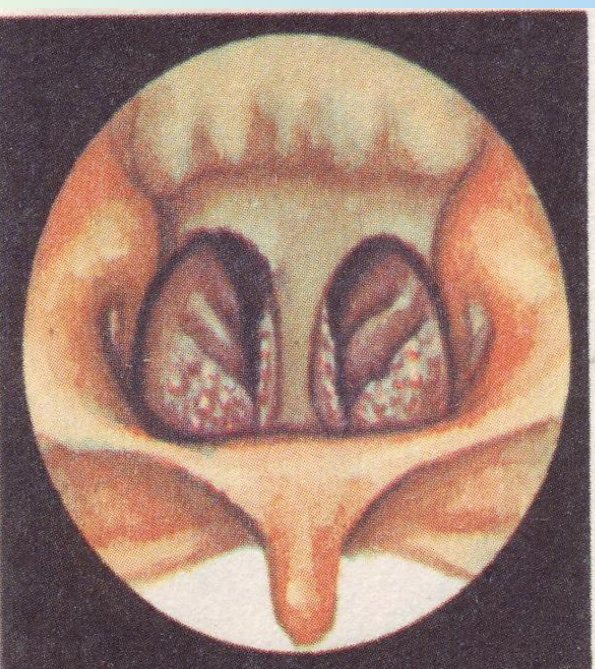
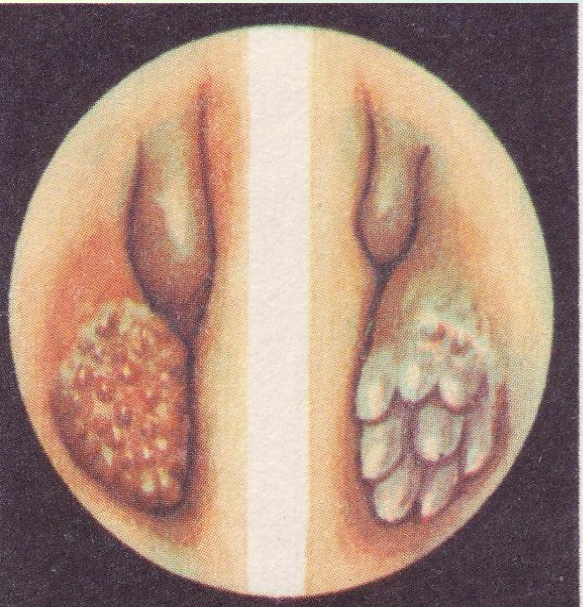
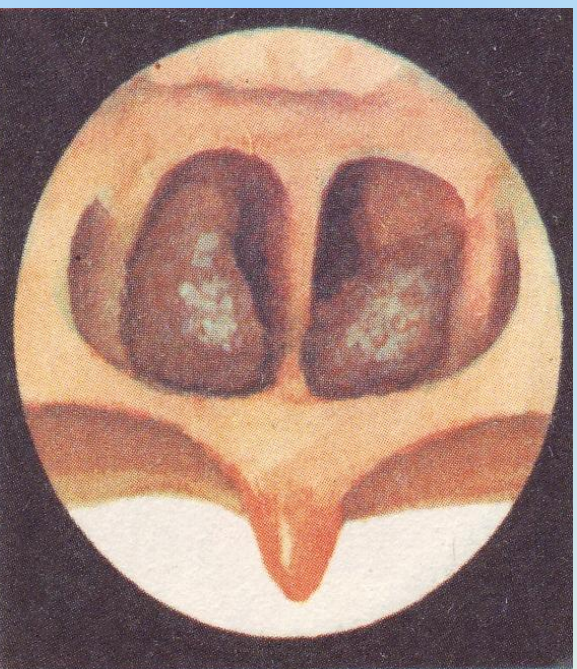
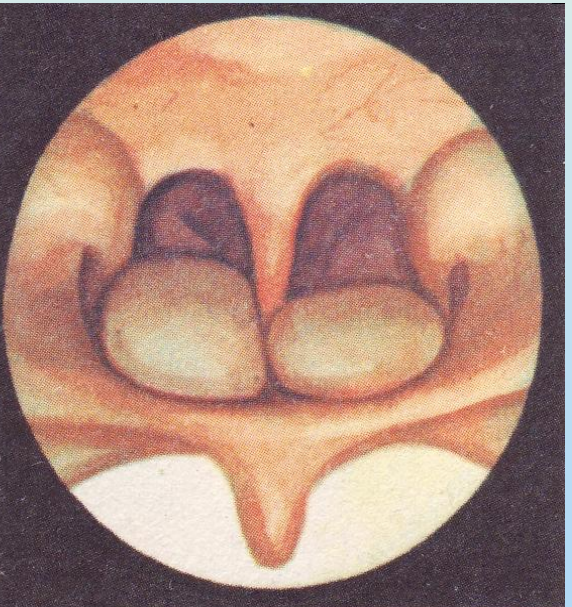
Гіпертрофічний:

- ❑ Постійно закладений ніс не знімається судинозвужуючими краплями
- ❑ Гіпосмія в плоть до аносмії
- ❑ Гнусавість голоса
- ❑ Головний біль, важкість у голові
- ❑ Розвиток ускладнень (дакриоцистит, кон'юнктивіт, тубоотит)

Атрофічний:

- ❑ Сухість у носі і зуд
- ❑ Утворення кірок жовтувато-зеленого кольору
- ❑ Неприємний запах з носа, який відчувають тільки хворі

Гіпертрофічний риніт

Озена

Це хронічний атрофічний смердючий нежить, який характеризується глибокою атрофією усієї слизової оболонки носа і кісткових стінок. Збудником є **Klebsiella ozaenae**. Ендемічною зоною є західні регіони України та Житомирська обл.

Дебют захворювання частіше в молоді роки 18-20 років і переважно серед жінок.

Патогенетично: слизова оболонка носової порожнини стоншується, судини та залози зникають, миготливий епітелій замінюється на плоский, кістковий скелет стоншується.

Клініка озена:

1. Смердючий запах
2. Аносмія
3. Множинні кірки неприємного запаху, які поширюються на нижні дихальні шляхи
4. Порушення носового дихання та зниження слуху

Лікування: промивання носа 1% перекисом водню, розчин тімола для дезодорації, в/м стрептоміцин, левоміцитин, вітамінотерапія, особливо Е,Д,А, метацилові свічки в ніс (1 свічка 3рази на день).

Вазомоторний риніт

1. Напади чхання та свербіння в носі в ділянці шкіри обличчя, кон'юнктивіт
2. Рясні, рідкі виділення з носа
3. Закладеність носа, переважно зранку
4. Супутні захворювання:
  - алергічний дерматит
  - бронхіальна астма
  - кропив'янка
5. Часто позитивні алергологічні тести.

Лікування:

- ❖ неспецифічна, гіпосенсибілізуюча терапія (тавегіл, телфаст, кларитин)
- ❖ специфічна десенсибілізація (гістамін, гістаглобулін)
- ❖ в'яжучі середники при гіпертрофічній формі (р-н протарголу, сульфат цинку)
- ❖ змащування носа йодгліцерином, розчинами вітамінів А і Д при атрофічній формі
- ❖ хірургічне лікування (гальванокаустика, УЗ дезінтеграція нижніх носових раковин, конхотомія, опромінення носа низькоенергетичним лазером)

Опіки зовнішнього носа

Опіки кислот обробляють 2-3% р-ом гідрокарбонату натрію, опіки лугами – 4% р-ом оцтової або лимонної кислот.

Опіки:

- I ступеня** – 70-% р-н спирту, анестезуючі розчини на шкіру носа
- II ступеня** – обробка антимікробними засобами (лівіан, олазол – 2-3 рази на день)
- III-IV ступеня** – для видалення некротизованих тканин використовують серветки змочені ферментним розчином, для запобігання утворення рубця мазь контрактубекс, ацемін в розчині, антибактеріальна дезінтоксикаційна терапія

Відмороження зовнішнього носа

- I. ступінь – блідість шкіри, відчуття неприємної напруженості, втрата чутливості носа. Ніс відігрівають до появи почервоніння, відчуття хворим жару і болю;
- II. ступінь – шкіра фіолетового кольору, пухирці;
- III. -IV ступінь - глибоке відмороження, тканина носа стає крихкою, ламкою.

Лікування: обкладання носа серветками зі спиртом, примочки з оцтовою водою, мазі з антибіотиками і кортикостероїди.

Патологічні стани носової перетинки

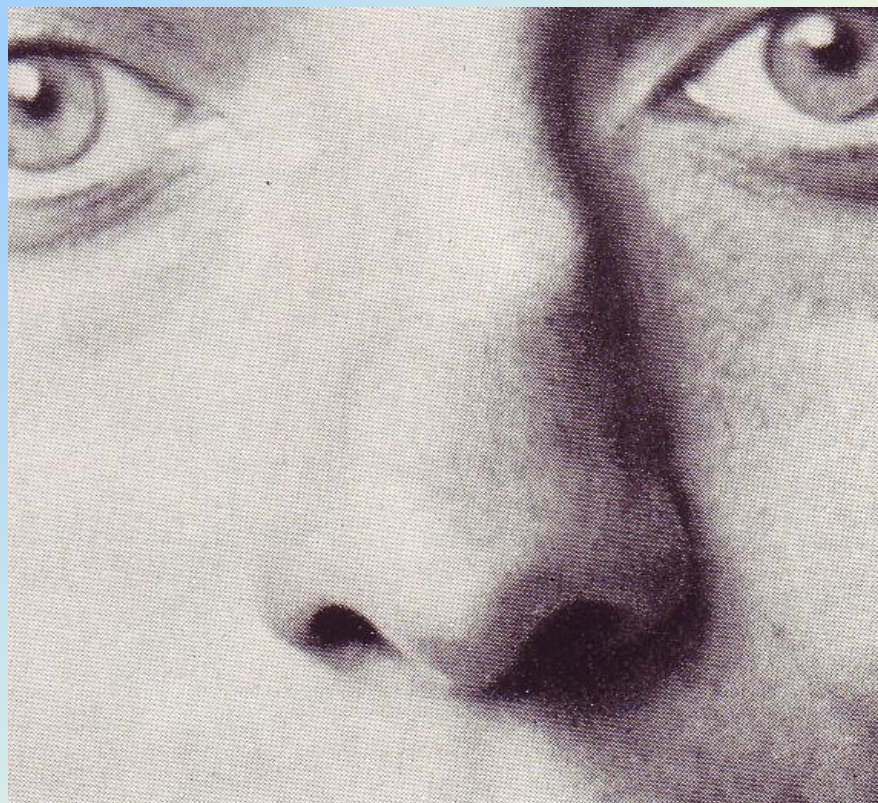
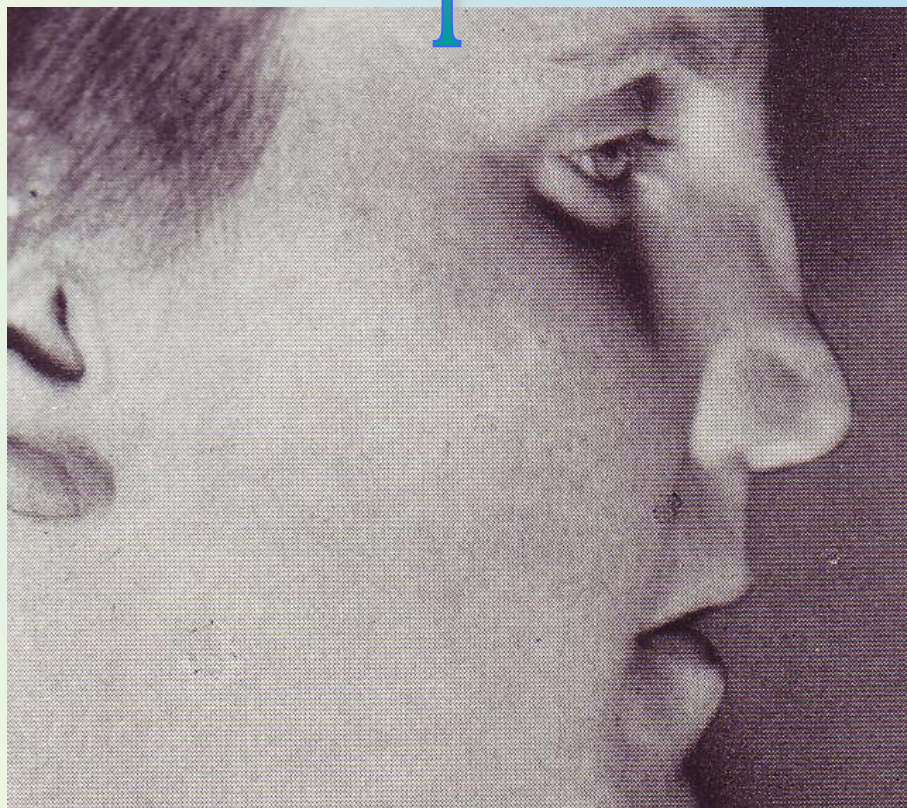
Деформація носової перетинки зустрічається у 96,5% випадках населення

1. викривлення
2. гребінь
3. шип

Причини:

1. Фізіологічні (неправильний розвиток лицевого скелета при ринітах, аденоїдах)
2. Посттравматичні (неправильно зрощені переломи)
3. Компенсаторні (на фоні пухлин носа, поліпів, гіпертрофії нижніх носових раковин)

Викривлення носової перетинки

Симптоми при викривленні носової перетинки

- 1. *Порушення носового дихання (залежить від ступеня викривлення)***
- 2. *Тривалий головний біль, слезотеча***
- 3. *Застійні явища в носовій порожнині***
- 4. *Тубоотит, зниження слуху***
- 5. *Порушення нюху***
- 6. *Припадки епілепсії, бронхіальна астма***
- 7. *Косметичний дефект.***

Синусит або запалення приносових пазух - це запальний процес, що

преважно уражає слизову оболонку та підслизовий шар, а іноді - окістя та кісткові стінки приносових пазух.

**Синусит
СТАНОВИТЬ:**

**15 - 16 % серед
амбулаторних
хворих**

**25 - 30 % серед
стаціонарних
хворих**

**10 % населення
хронічний
синусит.**

За частотою ураження

1 - місце
верхньощелепна
пазуха

Найрід.
основна
пазухи

2 - місце
решітчастий
лабіринт

3 - місце
лобна
пазуха

гайморит

етмоїдит

фронтит

сфеноїдит

Класифікація синуситів

Класифікація синуситів

За перебігом :

гострі

хронічні

підгострі

рецидивуючі

За локалізацією

гайморит

етмоїдит

фронтит

сфеноїдит

За походженням

Первинні:

травматичні

алергічні

Вторинні:

гематогенні

травматичні

алергічні

риногенні

одонтогенні

За характером гнійного процесу

катаральні

гнійні

невротичні

За кількістю уражених пазух:

Моносинуси

T

Ураження тільки однієї пазухи

Полісинуси

T

Ураження кількох пазух

Пансинуси

T

Ураження всіх пазух

Гемісинуси

T

Ураження пазух однієї сторони

Сприяючі фактори

Загальні

Місцеві

зниження реактивності макроорганізма

часті інфекційні захворювання

агресивні чинники зовнішнього середовища:

- Температурний фактор
- Хімічні агенти
- Запиленість
- Загазованість
- Іонізуючі випромінювання

Поліпи носа та гіперплазія слизової оболонки, аденоїдні вегетації

Новоутворення порожнини носа

Викривлення носової переділки

хронічні риніти, що ведуть до потовщення слизової оболонки нижньої носової раковини

Сторонні тіла риноліти

Гайморит

Місцеві ознаки

**Біль в проекції ураженої в/щ
пазухи**

**Біль і відчуття важкості в
лобній ділянці**

**Іррадіація болю в орбіту,
зуби, чоло, скроні**

**Набряклість обличчя в
ділянці ураженої пазухи,
набряк повіки**

Загальні ознаки

**Порушення носового
дихання**

Сльозотеча

**Виділення з носа, спочатку
рідкі серозні, потім чисті**

Порушення нюху

Одонтогенний гайморит

Розповсюдження вогнища інфекції з молярів і премолярів (0,5,4) (4,5,6) (наявність причинного зуба)

Завжди процес одnobічний

Переважає у дорослих

Невираженість больового синдрому

Первинно хронічний перебіг захворювання

Гній в пазусі з неприємним запахом

Етмоїдит

**Значне
утруднення
носового
дихання**

**Виражена гіпо-та
аносмія**

**Рясні виділення з
носа**

**Стискаючий
половинний біль
різної локалізації**

**Підвищення t^0 тіла в
межах $37.5 - 38^{\circ}\text{C}$**

**перенісся та
внутрішній кут ока**

**уражаються передні
клітини**

**скроні та тім'я
(мігреноподібний біль)**

**уражаються середні
клітини**

потилиця

**уражаються задні
клітини**

Гострий фронтит

Гнійні виділення з
носа без запаху

Інтенсивний біль в
лобній ділянці,
посилюється при
пальпації чи
постукуванні по
передній стінці пазухи
93 - 96%

Набряк, гіперемія
шкіри в області
проекції пазухи, що
поширюється на
внутрішній кут ока і
верхню повіку

Закладання носа і
порушення носового
дихання

Сфеноїдит

Зустрічається дуже рідко і рідко діагностується. У 20.2% випадках на вскритті після перенесеного ГРВІ

Підвищення t тіла

Іноді психічна причетність, втомлюваність

Порушення нюху

Біль в потиличній частині голови, інколи в очній ямці, скронях, позаду ока

Відсутність виділень з носа, бо вони стікають по задній стінці глотки

Методи діагностики

```
graph TD; A(Методи діагностики) --> B[Ехографія]; A --> C[Інфрачервона термографія (2-4%)]; A --> D[Комп'ютерна томографія та МРТ]; A --> E[Рентгенографія]; A --> F[Пункція пазухи];
```

Ехографія

Інфрачервона
термографія
(2-4%)

Комп'ютерна
томографія та МРТ

Рентгенографія

Пункція пазухи

Принципи лікування

Загальна терапія

```
graph TD; A[Загальна терапія] --> B[Секретолітична терапія (АЦЦ, синупрет, лазолван, муколван)]; A --> C[Протизапальна терапія з врахуванням результатів виявлення флори та її чутливості до лікарських препаратів]; A --> D[Антигістамінна терапія (лоратадин, діазолін, супрастин, тавегіл)]; A --> E[Вітаміно-терапія (віт. С, віт. В1, В6, В12)]; A --> F[Симптоматичне лікування (серцеві та судинні середники)]; C --> G[А/б середників: -Ампіцилін -Оксацилін -Амоксицилін]; C --> H[Сульфаніламіді: - суметролім, -Сульфадимедин, -Бісептол.];
```

Секретолітична терапія (АЦЦ, синупрет, лазолван, муколван)

Протизапальна терапія з врахуванням результатів виявлення флори та її чутливості до лікарських препаратів

А/б середників:
-Ампіцилін
-Оксацилін
-Амоксицилін

Сульфаніламіді:
- суметролім,
-Сульфадимедин,
-Бісептол.

Антигістамінна терапія
(лоратадин, діазолін, супрастин, тавегіл)

Вітаміно-терапія
(віт. С, віт. В1, В6, В12)

Симптоматичне лікування (серцеві та судинні середники)

Місцева терапія

```
graph TD; A[Місцева терапія] --> B[Фізіотерапія (УВЧ, кварц) 8-12 сеансів]; A --> C[Судиннозвужуючі краплі в ніс нафтізін, галазолін, отривін 3р 1д по 5кр. в кожную ніздрю]; A --> D[Інгаляція протинабрякової суміші, трав (ромашка, евкаліпт, малфей)]; A --> E[Імуномодулятори (ІРС – 19, імудон)]; A --> F[Пункція пазухи і її промивання]; A --> G[Метод переміщення рідини];
```

**Фізіотерапія (УВЧ,
кварц)
8-12 сеансів**

**Судиннозвужуючі краплі в ніс
нафтізін, галазолін, отривін
3р 1д по 5кр. в кожную ніздрю**

**Інгаляція протинабрякової
суміші, трав (ромашка,
евкаліпт, малфей)**

**Пункція пазухи і її
промивання**

**Метод переміщення
рідини**

**Імуномодулятори
(ІРС – 19, імудон)**

Показання до хірургічного лікування гострих синуситів

Абсцес або флегмона
орбіти

внутрішньочерепний
абсцес

Менінгіт

Остеомієліт
верхньощелепної кістки при
одонтогенному гаймориті

Сепсис

A scenic waterfall cascading into a pool of water, surrounded by lush greenery and trees. The water is clear and vibrant, creating a serene and natural atmosphere. The waterfall is the central focus, with water flowing over rocks and into a pool below. The surrounding forest is dense with green foliage, and a fallen log is visible in the foreground. The overall scene is peaceful and beautiful.

Дякую за увагу!